

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și Adminstrațiunea:
Brasiovu, piața mare Nr. 22. — „Gazet'a” ese:
Mart'i'a, Joul'a și Sambat'a.

Prețulu abonamentulu:
pe unu anu 10 fl., pe șiese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. Tieri esterne pe șiese luni 14 fr. pe
anu 28 franci.

Anulu XLIV.

Se prenumera:

a postele c. și r. și pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:

un'a serie garmond 6 or. și timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrieri ne-
francate nu se primesc. — Manuscripte nu se
retrimitu.

Nr. 145.

Duminica 20 Decembre | 1 Ianuaru 1882

1881.

Cu 1 Ianuaru st. v. 1882 se incepe unu nou
abonamentu la

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Rogamu pe On. Domni prenumeranti ai f'oiiei
n'ostre, a grabi cu innoirea abonamentulu pe se-
mestrulu I 1882.

Spre mai mare inlesnire recomandam a se
lipi adres'a, sub care s'a tramisu f'oi'a p'ena acuma,
pe doslu couponulu dela asignatiunea postala.

Domni noui abonanti sunt cu deosebire rogati,
a ne tramite adresele D-loru esactu, aratandu si
post'a cea mai aprope de loculu, unde locuiescu.

„Gazet'a Transilvaniei”

apare de trei ori pe septemana.

Prețulu abonamentulu la „Gazet'a Tran-
silvaniei”: se p'ote vedé in fruntea f'oiiei.

In anulu viitoriu vomu publicá
in „Foiletonu” (Foiș'ora), unu s'iru de
tractate istorico-politice, iuridice și lite-
rarie, cum si privit'ore la vieat'i'a sociala
a poporulu romanu.

Sprijinirea preseii n'ostre.

Brasiovu, 19 Decembre.

Nu ni se va luá, credemu, in numé de reu,
d'eca vomu scrie si noi odata unu articulu „pro
domo.” Celu ce siéde la mésa, la dejunu, si 'si
cetescu diarulu la care e abonatu, este f'orte usioru
sedusu a-'i face o aspra critica, d'eca nu 'lu gá-
sesce in totd'una asié, cum ar' dori se fia, d'er'
arareori se gandescce la greutatile, cu cari au a se
luptá dilnicu diaristii si mai alesu diaristii romani
de dinc'óce de Carpati.

Unu órecare omu de statu a disu cá „pop'orele
posedu guvernele acele, pe cari le merita.” Cu
mai mare dreptate se p'ote inse sustiené, cá fia-
care poporu are press'a, ce-o merita.

Va se dica, cu alte cuvinte: press'a progresséza
si infloresce numai in mesur'a aceea, in care este
sprijinita de publicu. Lucru naturalu, si totusi
cáti nu sunt la noi, cari nu 'lu intielegu, cari
voiescu se le aiba t'óte mai bune, fara cá se fi
facutu ceva din partele pentru cá se fia mai bune!

Nu numai odata amu auditu pe unulu séu al-
tulu, omu cu positia, omu trecutu prin sc'ole, di-
c'endu, cá nu se abonéza la diarele romane, pentru
cá nu ar' corespunde tuturoru cerintieloru lui.
Unulu cá acest'a prefera mai bine a ceti o f'oiá
námতিéscá séu ungu'ésccá, in care gasesce pe facare
di o buna colectiune de totu feliulu de amenintiari si
insulte la adres'a natiuneii s'ale.

Din intemplare tocmá cei-ce critica mai multu
diarele n'ostre romanesci nu sunt abonati la nici
unulu din ele. Cum potu ei d'er' pretinde dela
aceste diare, cá s'e se perfectioneze, se fia mai bine
redigeate si servite, d'eca nu le sprijinescu nici
mácaru c'unu simplu abonamentu? Departe de noi
de a voi se ceremu cá ómenii nostri se nu cetéscá
decátu numai foi romanesci, din contra sfatuimu
pe toti cáti cunoscu mai multe limbi si au inles-
nirea de a 'si procurá si diare straine se le cetéscá
cu atentiune, cáci astfelu li se va largi si mai
multu cerculu vederiloru politicé.

Inse un'a credemu a fi in dreptu se pretindemu
dela facare Romanu, cá, mai inainte de a se gandi
la diaristic'a straina, se 'si dé tributulu seu pen-
tru sprijinirea preseii nationale romanesci.

Si acésta datoria, pe care suntemu indreptatiti
a-o numi nationala, privescce pe facare individu

romanu in parte, nu numai comunitatile si soci-
tatile. Se ivesce pe la noi si marele inconvenientu,
cá in multe locuri unulu abonéza unu diaru ro-
manu si treidieci ilu cetescu, d'intre cari celu pu-
çinu cincispredece sunt in stare de a se aboná ei
insisi la cáte o f'oiá. Acésta se intempla mai v'ér-
tosu in localitatile unde se afla Casine nationale.
Casinele abonéza cáte unu esemplariu din foile n'ó-
stre si cea mai mare parte din membrii loru, —
cari se afla cu totii in bune conditiuni, cáci d'eca
nu n'ar' poté fi membri — sunt cu consciinti'a
nationala linistita, cáci potu dice: Avemu t'óte dia-
rele romane la Casina!

Cei mai multi dintre acesti'a nici nu le ce-
tescu, cáci omulu merge la Casina s'e se si distraga,
mai jóca cáte o parthia de billard si cáte unu
tarocu, tempulu trece si gazetele romane remanu
necetite. Prin acésta pierdemu triplu, pierdemu
cá nu ne informamu regulatu despre afacerile na-
tionale, pierde press'a n'ostre cincispre-dece abo-
nati si pierdemu in fine cáte odata si la billard
si la tarocu.

Indata ce vine inse r'endulu la critica cátu bati
in palmi se schimba proportiunea si trei-dieci se
declara nemultumiti cu diaristic'a n'ostre romana,
pre candu numai unulu se incumeta a-o luá in
aperare si acest'a este mai multu cá siguru celu
ce s'a abonatu.

Cu modulu acest'a, va intielege ori si care, nu
vomu avé niciodata nici pressa nationala care se
p'óta corespunde tuturoru recerintieloru timpulu de
façia, nici nu va fi cu putintia — si acésta este
si mai tristu — se facemu o politica forte si
energica nationala.

Dilele trecute unu bietu preotu romanu din
Ardealu, care se lupta cu miser'ia, d'er' e petruusu
de dorulu de a ceti o f'oié romana, s'a adresatu
la noi cu rogarea se-i tramitemu diarulu nostru,
promitiendu-ne, cá in schimbulu abonamentulu, pe
care nu ni 'lu p'óte solvi, ne va ceti „patrudieci de
liturghii.”

Noi respundemu acestui preotu, çcá-i vomu
tramite f'oi'a si ilu provocamu s'e se róge, cá se
soséscá cátu mai curendu acelu momentu, in care
facare fiu alu natiuneii n'ostre se 'si cunóscá da-
tori'a ce-o are de implinitu față de press'a natio-
nala, cáci atunci vomu avé si pressa si vomu face
si politica cum se cade.

Amu disu cá vomu vorbi „pro domo,” d'er'
amupledatu pentru intrég'a pressa romana, dela a
careia sprijinire depinde intregu progressulu nostru
nationalu. Fia cá aceste r'enduri se nu remáie fara
resunetu in animele conationaliloru nostri!

Cronic'a evenimenteloru politicé.

Pre candu foile ungu'rescii se declara nemul-
tumite si cu alegerea episcopulu Zivcovici
de patriarchu serbescu, in loculu lui Stoicovici,
care nici de astadata n'a fost intáritu, si
pre candu acele foi striga in gur'a mare, cá s'e se
calce dreptulu de alegere alu Serbiloru si se nu-
méscá corón'a séu mai bine disu guvernulu pe pa-
triarchu: „Pester Lloyd” continua a publicá arti-
culi tendentiosi privitori la a u t o n o m i ' a b i s e r i c e i r o m a n e gr. or. si la organele ei.
„S'e se ciunteze si acésta autonomia” — eata cu
puçine cuvinte dorinti'a esprimata in acei articuli:
Scriitoriulu loru se demascéza acuma cá unu a s-
p i r a n t u l a u n u p o s t u in ministeriulu de
instruțiune, cu misiunea de a face pe spio-
nulu ex officio, séu cum dice elu se „contro-
leze” administratiunea bisericéscá. Episcopi nostri
gr. or. au d'er' prospectulu de a capetá unu epis-
tatu specialu in persón'a acestui aspirantu.

Denuntiarile publicate in „Pester Lloyd” au
pusu in m's are si pe cei dela „Telegrafulu Ro-

manu.” Eata ce scrie acésta f'oiá in numerulu seu
de Joi:

„Nedumerirea n'ostre, care acum cándu avemu
icón'a denunciareii intréga dinaintea ochiloru, este
scopulu ascunsu ce transpare din lung'a poveste a
corespondentieloru in organulu officiosu alu guver-
nulu. Spre a ilustrá scopulu ce se urmáresce, spu-
nemu de astadata numai atáta, cá dela unu cunos-
cutu din Budapesta amu primitu in dilele acestea
scirea, cá ómenii din sferile guvernulu se plangu
asupra autonomiei n'ostre bisericéscii, cá impedece
f'orte tare m a g h i a r i s a r e a. Scirea acésta
este de mare pretiu pentru noi Romanii in genere,
in specialu inse pentru cei ce se t'inu de metro-
poli'a gr. or. romana din Ungari'a si din Transil-
vani'a. Scirea aceasta revarsa adeverata lumina
asupra situatiunei...”

„Audimu cá insusi Escel. Sa Metropolitulu este
indignatu de uneltirile aceste in contra bisericéii alu
carei capu este. Audimu, d'er' nu scimu positivu,
cá este hotáritu a se pune in contielegere cu re-
presentantii bisericéii sale pentru a desv'eli aceste
uneltiri in t'óta golatatea loru. Noi credemu cá nu
neadeverurile din lung'a serie ar' fi de a se avé
in vedere, ci pericolulu pentru autonomi'a biseri-
ceasca in prim'a ordine; si credemu mai departe
cá precum si la alte ocaziuni, cum a fost buna
óra candu cu proiectulu pentru introducerea limbei
maghiare in sc'olele poporale romane, — va fi si
de asta-data spriginitu nu numai de prelatii cei
inalti ai bisericéii n'ostre, ci de clerulu si poporulu
nostru ortodocsu intregu si i-am dori succesele cele
mai stralucite.”

„Am dori inse cá pericolulu vedienduse dupa
prevederile omenescii la usi se fia si intempinat
cátu mai ingraba. Prin o astfelu de intempanare
s'ar ajunge du'óe scopuri salutare. Odata credemu
cá jun'a n'ostre constituțiune bisericéscá s'ar feri
de distrugerea cu care este amenintiata; de alta
parte ar' sc'óte din ratacire pe acei ce in siovinis-
mulu loru cugeta cá aducu servitiu patriei, candu
ar' veni cu asupriri noue asupra unei poporatiuni
care constitué unu factoru considerabilu alu tieriei.”

Si pentru cetitorii nostri va fi interessantu a
cunóscce program'a remasitiiloru deakiste dela
„P e s t i N a p l o”, a siovinistiloru „seriosi”,
cari nu apartieniu nici unei partide ungu'rescii, ci
forméza o fractiune deosebita. Eata pretensiunile si
nisiuintiele ce le formuléza numit'a f'oiá in anunciulu
ei de prenumeratiune:

„Teritoriu vamalu de sine statatoriu. — Numai
astfelu vomu poté restabili ecuilibrulu in finance,
numai asié potemu se ne redicamu economicesce.
Noi pretindemu acésta, cá unu dreptu alu n'ostru.”

„Reform'a armatei comune, — este o necesi-
tate urgenta din punctu de vedere alu indepen-
dentiéi constitutionale a Ungariei si a validitarii
maghiarismulu in armata si este totodata unu
postulatu dreptu alu natiuneii. Nu se poté uni
nici cu independenti'a nici cu siguranti'a de dreptu
a Ungariei, cá si astadi inca patri'a n'ostre este
ocupata de-o armata straina noue. Organizarea
dualistica a monarchiei si relatiunea ce esiste între
rege si lealulu seu poporu ungu'rescu, pretindu, cá
armata pentru care tier'a aduce jertfe atátu de
mari, s'e se sentia solidara cu natiunea. Deórace
inse acésta nu se poté sperá fara schimbarea in-
stituțiunei, trebe se nisumu a reformá armat'a
romana.

„Desvoltarea nationalitati maghiare si asediarea
culturei publice pe fundámte nationale este de
lipsa intr'unu statu unde Nemtii, Cehii, Romanii,
Croatii Serbii — toti laolalta — facu politica de
nationalitate si fundéza state nationale. Politic'a
nationala maghiara este conservat'oria, si este in-
dreptatita din punctu de vedere istoric(?) geografic(?)
si legalu si e justificata in privinti'a culturala(?)
si servesce libertatii poporulu (!); pre candu
propagand'a slava, germana si romana e destructiva

